

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

Prva slovenska založba

CELJE - LJUBLJANA

JOŽE MOŽINA: SLOVENSKI RAZKOL

Podatki o knjigi

- Naslov: Slovenski razkol
- Podnaslov: Okupacija, revolucija in začetki protirevolucionarnega upora
- Avtor: dr. Jože Možina
- Znanstveni recenziji:
prof. dr. Mitja Ferenc,
prof. dr. Tamara Griesser Pečar
- Velikost: 230 mm x 270 mm
- Vezava: trda
- Število strani: 624
- Število grafik: 260+
- ISBN: 978-961-94857-0-5
(Medijske in raziskovalne storitve,
J. Možina)
978-961-278-468-3
(Celjska Mohorjeva družba)
978-3-7086-1082-5
(Mohorjeva založba Celovec)
978-88-96632-84-0
(Goriška Mohorjeva družba)
- Cena: 58 EUR
- Založnik: Medijske in raziskovalne storitve, Jožef Možina, s. p., Celjska Mohorjeva družba, Mohorjeva družba v Celovcu, Goriška Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2019

Knjiga, na katero smo čakali desetletja

Slovenski razkol je prelomno zgodovinsko delo, znanstvena monografija, ki na poljuden in dokumentiran način v marsičem ruši tabuje in desetletja vzdrževano ideološko dogmo o enostranski krivdi za slovensko bratomorno vojno. Knjiga dejansko spreminja dosedanje vedenje o drugi svetovni vojni na Slovenskem, predvsem v luči razlogov in krivde za slovenski narodni razkol, ki nas pesti še danes. Monografija je sad doktorskega študija in 20-letnih raziskovanj dr. Jožeta Možine, med katerimi se je avtor dokopal do fascinantnih, doslej neznanih arhivov in pričevanj, ki zgodovino druge svetovne vojne na Slovenskem v marsičem pišejo na novo.

Avtor s pomočjo odkritih dokumentov in pričevanj bralcu ponuja odgovor na temeljno oz. najbolj prestižno vprašanje slovenske novejšje zgodovine: Zakaj in kako so Slovenci med drugo svetovno vojno spolzeli v oster narodni razkol, kdo je ta proces povzročil in kje se je vse skupaj začelo? Narodni razkol se je namreč do konca vojne še okrepil in razširil na celotno ozemlje ter s travmatičnimi posledicami sega še v sedanji čas. Prav zato je knjiga izredno aktualna in s svojimi novimi razkritji pomembna za slovensko prihodnost.

Posebna odlika knjige je uporaba doslej neznanih oz. neuporabljenih arhivov, fotografij in dokumentov, tudi desetletja zakopanega arhiva stražarjev, kar prinaša številna povsem nova odkritja; vsebuje 217 ekskluzivnih faksimil dokumentov in fotografij vseh vpletenih strani, 15 zemljevidov in 35 grafov. Dodatno vrednost predstavljajo vključena pričevanja oseb (tudi iz oddaje Pričevalci na Televiziji Slovenija), ki so doživljale vojne dogodke, in grafične ponazoritve žrtev vojne ter njihovih povzročiteljev, ki kar se da natančno pokažejo, katera stran v vojni je sprožila nasilje in kakšne so bile posledice. Pričujoče zgodovinsko delo je utemeljeno na analizah podatkov o smrtnih žrtvah in povzročiteljih na različnih straneh, pridobljenih iz baze Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, kar je nazorno prikazano v grafih in tabeli. Nekateri predstavljajo ključno podatkovno orodje za razumevanje slovenskega razkola, ki se je v letih 1941 in

1942 začel v Ljubljanski pokrajini. Gre za najbolj celovite grafične ponazoritve poteka druge svetovne vojne pri nas z vidika žrtev.

Knjiga je namenjena vsem, ki bi radi razumeli preteklost in prek nje sedanost tako naroda kot svojih prednikov. Ti so nam, kot dokazujejo najnovejše raziskave, ne le v spominu, ampak tudi v genskem zapisu zapustili sledi vojne, ki nas bremenijo kot travme, posebej če jih ne poznamo in ne raziščemo.

O avtorju

Dr. Jože Možina je slovenski zgodovinar mlajše generacije, zaposlen kot novinar, voditelj in avtor dokumentarnih filmov na Televiziji Slovenija. Po izobrazbi je doktor zgodovinskih znanosti in diplomirani sociolog kulture. Uveljavil se je kot eden najprodornejših raziskovalcev slovenske polpretekle zgodovine, še posebno v televizijskem mediju. Je avtor dokumentarne serije *Pričevalci*, voditelj oddaje *Intervju* ter režiser nekaterih najbolj markantnih dokumentarnih filmov v slovenskem prostoru, med drugim: *Škof Rožman – zločinec ali žrtev*, *Dosje Slobodan Milošević*, *Zločin, ki ne zastara*, *Zamolčani – moč preživetja*, *Uročeno zavetje*, *Čas vojne*, *Urok Depale vasi*, *Katastrofa ob jezeru Kivu*, *Svetloba temnih obrazov*, *Pedro Opeka, dober prijatelj*. Prejel je številne nagrade v Sloveniji (dvakrat Jurčičevo nagrado, gong popularnosti in gong ustvarjalnosti za posebne dosežke), ZDA (najboljši režiser dokumentarnih filmov na festivalu ITN v Hollywoodu, v Kanadi nagrado za odličnost na področju filmske umetnosti in v Indoneziji nagrado za najboljši dokumentarni film, posebno nagrado žirije). Leta 2014 je za svoje dokumentarne filme prejel nagrado Prešernovega sklada.

Odlomki iz knjige

Model medslopevskega konflikta, ki so ga komunisti inicirali v Ljubljanski pokrajini je bil ključen za vse slovensko ozemlje, kjer je do konca vojne in po njej tudi prevladal. Skupaj je tako na celotnem slovenskem ozemlju nasilje okupatorja v prepletu z državljansko vojno in revolucionarnim nasiljem terjalo izredno visok krvni davek – blizu 100.000 življenj slovenskih prebivalcev, od katerih je bila velika večina kmečkega stanu.¹

Takrat je na ozemlju današnje Slovenije živelo nekaj manj kot 1,5 milijona prebivalcev. To pomeni, da je v vojni življenje izgubil vsak 15. Slovenec, kar nas uvršča med narode z največjo smrtnostjo v času vojne oz. neposredno po njej.²

Tak potek vojne nikakor ni bil samoumeven. Vojno je začel okupator, na njeno intenzivnost in smer v dobi okupacije pa je ključno vplivala Komunistična partija, ki je vodila Osvobodilno fronto in partizansko vojsko tako, da je praviloma brez pomislekov žrtvovala oz. izpostavljala življenje civilnega prebivalstva in lastnih borcev. Tako je vojna zaradi prepleta z revolucijo v vzročno-posledični spirali nasilja povzročila neprimerno več žrtev, kot to velja za tiste dežele in osvobodilna gibanja, ki so se pri vojskovanju držala doseženih evropskih civilizacijskih norm, po katerih se življenje ljudi, zlasti civilnega prebivalstva, četudi politično nasprotnega, vrednoti drugače kot v totalitarnih ustrojih, kakršna sta bila nacionalsocializem in komunizem. Z vidika varovanja slovenskih življenj je bilo usodno dejstvo, da se je jugoslovanska in z njo slovenska partijska elita med okupacijo in po njej v boju za oblast fanatično oprijela okrutnega boljševističnega modela delovanja, po katerem so bili ozki politični cilji pomembnejši od življenja množice ljudi.

(Iz povzetka)

¹ <http://www.sistory.si/zrtve>, stanje: dec. 2018. Do 10. januarja 2018 je bilo v žrtvoslovni bazi Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani navedenih 99.815 žrtev med prebivalstvom na današnjem ozemlju Republike Slovenije. Žrtve slovenske narodnosti s slovenskega narodnostnega ozemlja v Italiji, Avstriji in na Madžarskem v to raziskavo niso vključene. Prav tako ni vključena večina, po oceni okrog 104 pripadniki romske skupnosti, ki so jih leta 1942 pomorile partizanske enote.

² Prav tam. Po podatkih avtorjev je ob začetku vojne na ozemlju današnje Slovenije živelo 1.492.031 prebivalcev.